

Proa

LEV TOLSTOI
ELS COSACS

TRADUCCIÓ DE FRANCESC PERMANYER
PRÒLEG DE RICARD SAN VICENTE

LEV TOLSTOI

ELS COSACS

Un relat del Caucas
(1852-1863)

Pròleg de Ricard San Vicente

Traducció de Francesc Permanyer Netto

Proa

Proa
A Tot Vent

Amb la col·laboració de l'Institut Català
de les Empreses Culturals (ICEC).

Primera edició: novembre de 2015

Títol original rus: *Казак*

La traducció s'ha fet a partir de:
L. N. Tolstoi, Recull d'obres en 22 volums,
Volum 3: *Novelles i relats 1857-1863*.
Moscou: Ed. Khudójestvennaia Literatura, 1979

© del pròleg, 2015, Ricard San Vicente
© de la traducció, 2015, Francesc Permanyer Netto

Drets exclusius en llengua catalana:
Raval Edicions SLU, Proa
Av. Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-590-2
Dipòsit Legal: B-17.533-2015
Composició: Víctor Igual, SL
Impressió: Limpergraf

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

TAULA

<i>Pròleg: De la vida i l'art</i>	7
Els cosacs	17
<i>Glossari</i>	251

I

Tot Moscou respira quietud. Rarament s'hi percep el grinyol d'unes rodes solcant els seus carrers aclaparats per l'hivern. No surt llum de cap finestra, i els fanals ja no cremen. Des de les esglésies, el so de les campanes s'estén tremolós sobre la ciutat, que encara dorm, anunciant l'albada d'un nou dia. Els carrers són buits. De tard en tard, els patins angostos d'un cotxe de punt amassen terra i neu, fins que s'atura en un xamfrà que el cotxer aprofita per trencar el son en espera del seu primer pas-savolant. Una velleta camina cap a una església en què, a hores d'ara, els marcs daurats de les icones ja reflecteixen el flameig rogenic i oscil·lant de les candeles de cera, asimètricament distribuïdes. Després d'aquesta llarga nit d'hivern, la gent treballadora ja està llevada i tothom s'afanya a arribar a la feina.

Per als senyors, però, encara és de nit.

A l'Hotel Chevalier, les esclatxes d'un finestró clos fan palesa la claror d'un llum encès, en contra del que disposa la llei. Davant l'entrada principal, a més d'un carruatge, s'hi han aplegat, a tocar l'un de l'altre, trineus i cotxes de punt. La troica del correu també és allà. El porter, tot embolcallat i arraulit, sembla que s'amagui en una raconada de l'edifici.

«Però, què en treuen de xerrar tant sense dir res?», pensava un lacai xuclat de galtes que seia al vestíbul. «Quan estic de servei, sempre em toca el rebre!». De la saleta del costat li arribaven les veus de tres joves que hi havien estat sopant. Assegut arran de taula, damunt la qual només quedaven les sobralles de l'àpat

i del vi, un dels joves, menut, prim, tot ben arregladet i poc agraciat, contemplava amb una mirada llangorosa i impregnada de tendresa l'amic que es trobava a punt de marxa. Un altre, més alt, jeia en un sofà, al costat d'una taula plena d'ampolles buides, i s'entretenia jugant amb la claueta del rellotge. El tercer portava posada una jupa nova de pells i es passejava amunt i avall de la cambra. Només s'aturava quan volia trencar una ametlla, que esclafava amb la mà tancada, valent-se de la força dels seus dits rabassuts, per bé que d'ungles ben polides. En tot moment trobava un motiu per no perdre el somriure; els ulls i el rostre li bullien. Tot i l'exaltació i les gesticulacions amb què parlava, era evident que li mancaven paraules, i les que li venien al pensament no semblaven suficients per expressar tot allò que li omplia el cor. El seu somriure, però, no defallia.

—Ara ja puc dir-ho tot! —exclamà el qui estava a punt de marxa—. No vull pas justificar-me, però m'agradaria que, almenys tu, poguessis comprendre'm tal com jo em comprenc a mi mateix, és a dir, no considerar aquestes coses com ho faria un plebeu. Dius que jo sóc culpable envers ella —va fer, adreçant-se a l'amic de mirada bondadosa.

—Ho ets —respongué el jove menut i poc agraciat, amb una expressió encara més plena de bonesa i llangor.

—Ja sé per què ho dius —prosseguí—. Segons el teu raonament, ser estimat proporciona a l'individu tanta felicitat com el fet d'estimar, suficient per a l'existència de qui l'hagi assolida.

—Més que suficient, amic meu! Més del que caldria —es refermà el xicot menut i lleig, parpellejant contínuament.

—Però, jo mateix, per què no haig de poder estimar!? —repliquà tot pensant el qui es disposava a marxar, esguardant el seu amic amb aparent compassió—. Per què no puc estimar? No sento la necessitat d'estimar. No, quan t'adones que la teva culpa rau en el fet que no correspons a qui t'estima, i no pots fer res per correspondre'l, ser estimat és una dissort; sí, una dissort.

Oh, Senyor! –exclamà, gesticulant–. Tant de bo hi poséssim tot el nostre seny, per afrontar aquestes situacions, i no al revés, és a dir, obeint unes pautes, alienes a nosaltres mateixos. Per això, tinc la impressió que aquest sentiment l’he manllevat. Tu també penses com jo, no m’ho neguis pas; per força ho has de pensar. Encara que potser et costarà de creure, de totes les ximpleries i bretolades que he comès en tota la meva vida, i no són poques, aquesta és l’única de la qual no em penedeixo i no me n’haig de penedir. Des del començament d’aquesta relació fins al seu desenllaç, en cap moment no he enganyat ningú, ni a mi ni a ella. Em semblava que, a la fi, m’havia enamorat, fins que vaig adonar-me que inconscientment ho havia falsejat tot, que així no es pot estimar ningú, i que, a desgrat del seu afany, jo no podia seguir el seu camí. Que potser sóc jo el culpable de no haver-ne estat capaç? Què podia fer, sinó?

–Fuig, home, tot això ja és història! –va fer el company, encenent un cigar per fer-se passar la son–. Només et diré una cosa: tu encara no has estimat mai, ni saps què vol dir estimar.

El qui vestia l’abric de pells es va posar les mans al cap amb la intenció de pronunciar encara unes paraules que no aconseguí d’expressar.

–No he estimat mai! Sí, és cert: no he estimat. Dins meu, tanmateix, el sento, aquest desig d’estimar, un desig més fort que qualsevol altre! Però, tornem-hi, volem dir que existeix aquesta mena d’estimació? Malauradament, la perfecció no sovinteja. Tant se val, deixem-ho córrer! Sempre he dut una vida equivocada, esgarriada. Però, com tu has dit, tot això ja és història, tens raó. I sento que una vida nova s’està forjant a prop meu.

–I t’hi tornaràs a esgarriar –li digué el qui jeia al sofà, enjogassat amb la claueta del rellotge, sense aconseguir que el sentís.

–Ara que me’n vaig, estic trist, i alhora, content –prosseguí–. No sé pas per quina raó he d’estar trist.

I es va embrancar en una dissertació sobre si mateix, sense adonar-se que les seves paraules no interessaven els altres tant com a ell. Un home no sol mostrar-se mai tan egoïsta com quan es troba en un moment d'exaltació d'esperit, afigurant-se que en aquell precís instant no pot haver-hi al món res de més sublim i suggestiu que ell mateix.

–Dmitri Andreïtx! El cotxer no està disposat a esperar més! –li anuncià el seu servent, un xicot jove que irrompé a la sala, tapat amb un abric de pells i una bufanda nuada al coll–. Quan han tocat les dotze, ja teníem els cavalls a punt, i ara són les quatre.

Dmitri Andreïtx adreçà una mirada al seu benvolgut Vani-uixa, com si la bufanda que duia al coll, les botes de feltre que calçava i el seu rostre somnolent li haguessin fet sentir aquella veu que el cridava a dur una vida nova, una vida activa, plena de fatigues i privacions.

–Té raó. Ens hem d'acomiadar! –exclamà, palpejant un gafet que duia descordat.

Ignorant les paraules dels dos amics, els quals li aconsellaven recompensar amb escreix la llarga espera del cotxer, va cofar-se la gorra de pell i es va plantar al mig de la cambra. Tot seguit, prengué comiat de cadascun d'ells, besant-los tres vegades al seu torn, amb un petit interval entre els dos primers petons i el darrer. En acabat, es va atansar a la taula per escurar una copa que encara era damunt i, tot ruboritzat, va estrènyer la mà del company menut i lleig.

–No; sigui com vulgui, ho diré... L'afecte que sento per tu m'obliga a parlar-te amb sinceritat... Oi que tu l'estimes? Jo no ho he dubtat mai... Tinc raó?

–Sí –contestà el seu amic, insinuant un somriure encara més dolç.

–I, possiblement...

–Amb el vostre permís. He rebut l'ordre d'apagar els llums

—els va comunicar el lacai, mig endormiscat, que havia estat escoltant la darrera conversa dels tres senyors, intentant discernir per què no havien encetat cap altre tema en tota la vetllada—. A qui haig de lliurar la nota, si sou tan amables? A vós, senyor? —afegí, adreçant-se al més alt, sabent ja per endavant amb qui calia parlar.

—Sí, a mi —va contestar—. Quant puja?

—Vint-i-sis rubles.

El jove va tenir un moment d'incertesa, però va enfonsar la nota en una butxaca, sense pronunciar un sol mot.

Mentrestant, els altres dos tenien les seves enraonies, a punt ja d'acomiarar-se.

—Adéu! Sempre has estat un xicot ferm! —exclamà el més menut i lleig dels tres *senyors*, sense perdre la mansuetud del seu esguard.

Les llàgrimes van brollar dels ulls de tots dos. Per fi, els tres amics van sortir a fora, al porxo de l'hotel.

—Ah, sí! —va fer tot sufocat el qui marxava, adreçant-se al més alt—. De seguida que hagi satisfet la factura del Chevalier, escriu-me.

—D'acord, d'acord —anava dient l'altre, mentre es posava els guants—. No saps l'enveja que em fas! —afegí inesperadament.

Tot ben embolcallat, el jove que empenia el viatge va muntar al trineu que l'esperava, i amb veu tremolosa va dir-li: «Apa, doncs! Marxem plegats!», mentre s'estrenyia per fer lloc al qui havia dit que l'envejava.

Aquell s'acomiajà, dient-li: «Adéu, Mítia. Déu faci que...». Les seves paraules es van interrompre, dominat únicament pel desig que el seu amic partís sense més dilació.

Hi hagué uns moments de silenci absolut, fins que la veu d'algú va exclamar un cop més: «Adéu», alhora que una altra va fer: «Marxem!», i el cotxer va arrencar.

—Ielizar, fes que ens preparin els cotxes! —ordenà un dels

companys. El seu cotxer i el de l'amic es van afanyar a espavilar els cavalls amb un seguit d'espetecs de llengua, mentre els tesa-ven les regnes. Aquell carruatge, ara tot glaçat, lliscà cap on eren ells, amb un xisclet eixordador.

–Quin bon jan, aquest Olenin –comentà un dels dos amics que havien anat a acomiadar-lo–. Tanmateix, a què treu cap aquesta dèria d'anar-se'n al Caucas i, a més, com a cadet?¹ Encara que em donessin diners, jo no hi aniria pas. Que dinaràs al club, demà?

–Sí.

I els seus cotxes van marxar per camins diferents.

El jove que acabava d'emprendre el viatge semblava neguitós; potser anava massa abrigat. Va descordar-se la jupa i s'endinsà cap al fons del trineu, tirat per tres cavalls de posta que avançaven a tota brida, amb les crineres agitades pel vent, sallant per carrers sumits en la penombra, al llarg dels quals s'alçava un seguit de casalots que no havia vist mai abans. La sensació de l'Olenin era que per aquells carrers no hi devia transitar ningú que no sortís de la ciutat. Tant se val que al seu voltant regnés la foscor, la quietud i la tristesa: la seva ànima era curulla de records, d'amors, de penes i de llàgrimes de joia que l'ofegaven...

I I

«Ara començo a estimar! A estimar de debò! Gent ferma! Magnífic!», anava repetint amb ganes d'arrencar el plor. Però, d'on li venia el desig de plorar? Qui era aquella gent ferma? A qui

1. En rus, *júnker*: cadet o estudiant d'una acadèmia militar, entre els anys 1864 i 1917, fill de casa bona o aristòcrata. (*N. del t.*)

estimava de debò? No ho sabia ben bé. De tant en tant, es fixava en alguna de les cases que s'anaven succeint, sorprès per la singularitat de la seva construcció; de vegades, se sorprenia que persones tan estranyes a ell, com el cotxer i en Vaniuixa, fossin tan a prop seu, i que tots tres estiguessin sotmesos a les mateixes sotragades i al mateix balandreig que provocava l'abrivament dels cavalls de reforç en arriar els tirants glaçats que els unien al trineu. I de bell nou deia: «Gent ferma! Els estimo!» i, en un moment donat, fins i tot exclamà: «És més que suficient, i tant! És perfecte!». Sorprès per aquestes paraules, va demanar-se a si mateix: «Que potser estic begut?». Si bé era cert que tot sol s'havia empassat un parell d'ampolles de vi, l'estat en què es trobava l'Olenin no obeïa únicament als efectes de l'alcohol. Recordava aquelles paraules de germanor que, en acomiadar-se, li havien adreçat de tot cor; així almenys li ho semblava, ja que no estaven pas exemptes d'un cert torbament, com si les haguessin pronunciat sense poder retenir-les. Recordava les encaixades de mà, les mirades, els silencis, el ressò d'aquella veu, dient-li: «Adéu, Mítia», quan ja seia en el trineu. Recordava l'agosarada franquesa amb què s'havia expressat. I tot aquest reguitzell de records, la rellevància que per a ell tenien, l'havien ben commogut. Poc abans de marxar, tothom, no solament els amics i la família, no solament aquelles persones que adés se li havien mostrat sempre indiferents, apàtiques i hostils, tots semblaven haver-se avinençat per oferir-li més afecte i mostrar-se-li més indulgents, com quan una persona s'ha de confessar o es troba davant les portes de la mort. «Potser no en tornaré mai més, del Caucas», va pensar. I, compadint-se de si mateix, li semblava que estimava els seus amics i algú més, encara. Allò que l'havia conduït en aquell estat, però, no era pas l'amor envers les seves coneixences, que tant li ablania i exaltava l'ànima, fins a l'extrem de no poder reprimir aquells mots incongruents que brollaven per si sols; ni tampoc era l'amor envers cap dona (al cap

i a la fi, encara no havia estimat mai ningú), sinó l'amor envers si mateix, l'amor de la jovesa, fogós i ple d'esperances, envers tot el que hi pogué haver de bo dins la seva ànima (i en aquests moments estava convençut que no podia haver-hi res que no ho fos). Aquests dos sentiments eren els que li volien fer arrancar el plor i li provocaven el balbuceig de totes aquelles paraules inconnexes.

L'Olenin era un jove que no havia estat capaç d'acabar estudis, ni de prestar els seus serveis enlloc (si bé el seu nom figurava en alguna entitat oficial). Havia malversat la meitat de la seva fortuna i, a punt de fer vint-i-quatre anys, encara no s'havia decidit per cap carrera i vivia desvagat. Era allò que en els cercles de l'alta societat moscovita s'anomenava «un senyoret».

A l'edat de divuit anys era tan lliure com només solien ser-ho, a la dècada dels quaranta, molts joves russos adinerats que de ben menuts havien perdut els pares.² Per a ell no hi havia cadenes, ni físiques ni morals: feia el que volia, sense privacions ni lligams. Tampoc no tenia família, ni pàtria, ni fe, ni patia cap mena de penúries. No creia en res, i res no es mereixia la seva aprovació. Que res no li meresqués validesa no significava en absolut que fos un jove trist, avorrit o abstret; ben al contrari, era extremament arrauxat; per tant, a pesar d'haver arribat a la conclusió que l'amor no existia, la simple presència d'una dona jove i bonica aviat el trasbalsava. Des de feia temps sabia bé que els honors i els títols no eren res més que bajanades, però, a desgrat seu, se sentia molt complagut quan en un ball se li atansava el príncep Sergi per adreçar-li unes paraules de cortesia. Això no obstant, només es lliurava als seus antulls, en tant que aquests no l'obliguessin a establir lligams de cap mena. Si a l'ho-

2. Apunt autobiogràfic del mateix Lev Tolstoi. De ben petit restà orfe de pare i mare. Hereu d'una bona fortuna, abandonà la universitat per lliurar-se als seus antulls. El 1846 tenia divuit anys. (*N. del t.*)

ra d'obeir algun dels seus impulsos, flairava la proximitat de l'esforç i de la lluita, de la lluita mesquina amb la vida, el seu instint aviat l'allunyava del sentiment o de l'afer que l'atreia, per tal de recobrar la seva llibertat. Així era com s'havia iniciat en la vida social i en el compliment de les seves tasques, en l'administració del seu patrimoni i en la música –que en certs moments li havia provocat el desig de consagrar-s'hi–, i fins en l'amor a les dones, tot i no creure-hi. Sovint reflexionava en què podria esmerçar aquella força, pròpia de la joventesa, de què tots solem gaudir tan sols una vegada a la vida: en les arts, en la ciència, a estimar una dona o, potser, en qualsevol altra activitat de caràcter pràctic? Aquestes elucubracions no tenien res a veure amb la força intel·lectual ni amb la força dels sentiments o dels coneixements que hagués adquirit, sinó amb aquell ímpetu que mai més no es torna a repetir; amb aquella autoritat que ens és atorgada un sol cop a la vida per poder fer de nosaltres mateixos, de la forma que més ens escaigui, allò que vulguem, i convertir el món en allò que ens sigui més grat. Ben cert que hi ha persones mancades d'aquesta empenta, i així que comencen a viure, es posen al coll el primer jou que troben i mai més se'l treuen, treballant amb tota honradesa fins a la mort. L'Olenin, en canvi, n'era molt conscient, potser massa, del déu totpoderós de la joventut que batejava dintre seu; de la capacitat de transformar-se en un ésser, guiat per un únic desig, per una única idea; de la capacitat de voler una cosa i fer-la; de llançar-se de cap per un precipici insondable, sense saber per què ni per quina raó. Aquesta era la consciència que niava en el seu interior, n'estava orgullós i, sense sospitar-ho, el feia feliç. Fins aleshores, només havia sabut estimar-se a si mateix, i no podia ser d'altra manera; no esperava de si res que no fos bo, i encara no havia estat a temps de desenganyar-se de la seva pròpia persona. En abandonar Moscou, l'estat eufòric i jovial en què es trobava era el mateix que hauria sentit qualsevol xicot que, adonant-se dels

errors en el passat, es volgués convèncer que no n'hi havia per a tant; que tot plegat havia estat casual i intranscendent, i que si abans no havia volgut viure com cal, ara, un cop fora de Moscou, viuria una nova vida en què no tindrien cabuda ni errors com aquells, ni penediments, una vida que possiblement el faria feliç per sempre més.

Com sol passar en un viatge llarg, després de les dues o tres primeres etapes, la nostra imaginació resta encara aferrada en el punt de partida, fins que tot d'una, l'endemà, quan en ple camí ja comença a clarejar, ens trasllada a la fi del trajecte, i ens engresquem a construir-hi castells de vent. A ell va passar-li el mateix.

Esguardant els camps nevats al seu entorn, quan ja era als afores de la ciutat, es congratulà de trobar-se sol enmig d'aquells paratges. Ben abrigat, es va deixar caure al fons del trineu i plàcidament s'hi endormiscà. Commogut pel comiat dels amics, va recordar el seu darrer hivern a Moscou. Un seguit d'imatges del passat, interrompudes ocasionalment per diversos pensaments i retrets desdibuixats, brollaven de la imaginació de l'Olenin, incapaç de deturar-los.

Li sobrevingué el record d'aquell amic seu que havia anat a acomiadar-lo i de les relacions que mantenia amb la noia de qui havien estat parlant, la qual pertanyia a una família adinerada. «Com ha estat capaç d'estimar-la, sense tenir en compte que ella m'estimava a mi?». Mentre ho rumiava, tot de sospites malignes l'anaven assetjant. «N'hi ha tanta, de deshonestedat en les persones; més que no ens pensem. I per què no dec haver pogut estimar encara ningú, jo?», a florà altre cop aquella qüestió. «Tothom em diu que no he estat mai capaç d'estimar. Potser sóc un degenerat». Aleshores, li vingueren al cap alguns dels seus capricis pretèrits, evocant els primers moments de vida de societat, com ara el record de la germana d'un bon amic seu i les vetllades que havia passat assegut al costat d'ella, mentre la cla-

ror del llum de la taula on seien il·luminava la part inferior del rostre de la noia, harmoniós i fi, i els seus dits delicats, ocupats sempre a fer labor. Es va recordar de les converses que mirava d'allargassar, com aquell qui juga a «la cançó de l'enfadós»; de la incomoditat, l'encongiment i l'exasperació constant que els causava la falsedat d'aquelles paraules; d'una veu que constantment li repetia a ell: *tot això és fictici, és fictici*, i, efectivament, així va ser. També l'assaltà el record d'una festa i la masurca que hi havia ballat amb la D***, una noia molt bonica. «Tan enamorat i feliç que em vaig sentir aquella nit! L'endemà al matí, però, així que em vaig despertar, quin dolor i quina malícia em va fer trobar-me lliure altra vegada. Per què l'amor no se m'atansa? Per què no em lliga de peus i mans amb ningú?», anava pensant. «No, l'amor no existeix! També va ser *fictici* l'episodi d'aquella dama, de família noble i veïna meva, que tant si em parlava a mi com a en Dubrovin, o al degà de la noblesa, només sabia dir-nos que era una apassionada de les estrelles». En acabat, li van venir tot de records relacionats amb l'administració de les seves terres, però, igual que abans, no n'hi hagué cap que el complagués ni valgués la pena de recrear-s'hi. «M'agradaria saber si en parlaran gaire temps, de la meva marxa», se li acudí. Ignorant qui en podria parlar, li sobrevingué un pensament que va fer-li arrufar el front i pronunciar uns sons confusos: va ser el record de monsieur Capelle, el sastre a qui havia quedat a deure 678 rubles. L'Olenin va recordar les súpliques perquè li concedís un any per satisfer el deute i l'expressió de perplexitat i resignació que manifestà el rostre d'aquell home. «Ai, Déu meu, Déu meu!», repetia amb els ulls clucs per allunyar aquell pensament angoixant. «I, malgrat tot, ella sí que n'estava, de mi», va fer, pensant en la noia, motiu de conversa en el sopar de comiat. «Si m'hi hagués casat, no en tindria, de deutes. Ara, en canvi, fins i tot dec diners a en Vassílev». Aleshores va reviure la darrera vetllada, durant la qual havia estat jugant amb el senyor Vassílev

al club, on es va dirigir de dret, en sortir de casa d'ella. Es recordà dels seus precés humiliants per tal de perllongar el joc i el fred rebuig del seu rival. «Res: un any d'estalvis i llestos. Que se'n vagin al diable...». Però, tot i estar-ne tan segur, va tornar a repassar els deutes que havia acumulat, els terminis de què disposava i les dates en què suposadament hauria de saldar-los. «Però, si a més dels diners del Chevalier, també n'he quedat a deure a en Morel», li vingué al pensament. I altra vegada prengué forma el record de tota aquella nit en què es va entrapar fins al coll, arran de la bacanal que havien organitzat, amb zíngars i tot, uns nouvinguts de Petersburg: en Saixka B***, oficial i ajudant de camp de l'emperador, el príncep D*** i aquell senyor tan distingit... «Per què devien estar tan cofats de si mateixos aquells senyors?», pensava. «I en què es basaven per fer barrila tots sols, convençuts que si algú altre se'ls hagués afegit, encara hauria hagut d'afalagar-los? Com és possible que actuessin d'aquella manera, pel sol fet de ser oficials de l'emperador? Era espantós que menyspreessin i tractessin d'imbècil a tothom! Per contra, no vaig pas mostrar-los el mínim interès de tenir-hi tractes, tot i que, l'Andrei, l'administrador, s'hauria quedat d'una peça, si m'hagués vist tutejar un senyor tan important com en Saixka B***, coronel i ajudant de camp de l'emperador... Aquella nit, jo vaig beure més que ningú; vaig ensenyar als zíngars una cançó que no coneixien i tothom em va escoltar. És cert que en aquest món n'he comès moltes, de ximpleries, però em considero un bon minyó», continuava pensant.

A trenc d'alba, s'adonà que havien arribat a la tercera posta. Després d'uns quants glops de te, va ajudar en Vaniuixa a canviar de trineu els farcells i l'equipatge que duien. En acabat, sense rumiar-s'ho ni un moment i adoptant un posat seriós, s'hi assegué entremig, però amb molt de compte. Ara sabia amb tota exactitud on era cada cosa: on portava els diners i quants n'hi havia a cada lloc, on tenia la cèdula personal, el full

de ruta i el salconduit. Com que tot el que portaven van saber-ho distribuir de manera ordenada i pràctica, el jove cadet experimentà una gran satisfacció, afigurant-se fins i tot que la resta d'aquell llarg viatge seria simplement una excursió d'una certa durada.

Tot el matí, i part del dia, l'Olenin restà completament absret, resolent un munt d'operacions aritmètiques per calcular quantes verstes ja havia fet i quantes n'hauria de fer fins a trobar la pròxima posta i la pròxima vila; quantes, fins a aturar-se per fer un àpat i prendre el te; quantes, fins a Stàvropol, i quin tant per cent de tot el viatge representava el trajecte recorregut fins aleshores. També va fer números per assegurar-se de quants diners disposava, de quants n'hi quedarien, de quants n'hauria de menester per saldar tots els deutes, i quin percentatge dels rèdits podria cobrir-li les despeses mensuals. Cap al vespre, després d'afartar-se de te, ja havia calculat que per arribar fins a Stàvropol li mancaven set onzenes parts de tot l'itinerari, i que set mesos d'estalvis serien suficients per satisfer els deutes, els quals li suposaven una vuitena part dels seus béns. En sentir-se més alleujat, es va abrigar, i, aclofant-se ben endins del trineu, s'hi va tornar a endormiscar. En aquell moment, la seva imaginació va avançar cap al futur i el traslladà fins al Caucas. Els somnis de l'Olenin es barrejaven amb imatges de paladins caucàsians com Ammalat-Bek,³ de joves txerquesses, de muntanyes i penya-segats, de torrents esbalaïdors i d'altres perills. Tot plegat formava un conjunt d'imatges borroses i confuses d'un futur que l'apassionava, seduït pel pes de la fama i fins per l'amenaça de trobar-hi la mort. Tan aviat li semblava veure que massacrava i sotmetia un grup nombrós de muntanyesos, dotat d'una audàcia extraordinària i d'una força sorprenent, com es transforma-

3. Heroi de la novel·la homònima d'Aleksandr A. Bestújev (1797-1837).
(*N. del t.*)

va en un d'ells, defensant la seva independència i lluitant contra els russos. Quan les imatges que veia es feien més precises, se li apareixien personatges reals del seu passat moscovita i cadascun hi tenia un paper: en Saixka B***, tant si feia costat als russos com als muntanyesos, només lluitava contra l'Olenin, mentre que monsieur Capelle, el sastre, inexplicablement també hi prenia part, festejant el triomf del vencedor. Si a més d'aquests somnis, se li apareixien els records de moments en què s'havia hagut d'humiliar, de moments de feblesa o en què havia comès errors, no li resultaven gens desagradosos. Era evident que allà, enmig de totes aquelles muntanyes i torrents, envoltat de joves txerquesses i de perills que l'amenaçarien tothora, fóra impossible que els seus errors es repetissin. Ja se'ls havia confessat una vegada, i n'hi havia prou. Però la visió més delectable que s'infiltrava en cadascun dels pensaments de futur del jove Olenin era la visió d'una dona. Una dona que se li apareixia com una serva txerquessa ben plantada, amb els cabells recollits en una llarga trena i amb uns ulls submisos i profunds. També va imaginar-se una cabana, perduda enmig d'aquells paratges muntanyosos, al llindar de la qual *ella* estava esperant el seu retorn. Extenuat, cobert de pols, de sang i de glòria, l'Olenin anava al seu encontre. Va semblar-li que la noia el besava de debò, arribant a percebre el tacte de les seves espatlles, la dolçor de la seva veu i el seu tarannà submís. Era encisadora, però inculta, feréstega i de maneres rudes. Durant les llargues vetlles d'hivern ell començaria a instruir-la, perquè seria prou intel·ligent i comprensiva, tindria aptituds i seria capaç d'assimilar ràpidament tots els coneixements indispensables. Per què no? No tindria pas gaires dificultats a l'hora d'aprendre llengües, de llegir obres de la literatura francesa i de copsar-ne el sentit. *Notre-Dame de Paris* mateix, per força li hauria d'agradar, i fins i tot podria arribar a parlar en francès. Al saló de casa es comportaria molt més dignament que qualsevol altra dama de la més alta societat,

com si hagués estat educada així. I si entonés un cant, ho faria amb tota naturalitat, amb força i passió. «Ves, quina poca-soltada!», va dir-se a si mateix. Just en aquell moment, es van aturar en una posta en què havien de canviar de trineu i afluixar unes quantes propines. L'Olenin, però, reprengué la recerca d'aquelles ximpleries que restaven suspeses en la seva imaginació. Aviat se li aparegueren les mateixes txerquesses; la glòria que hauria assolit; el seu retorn a Rússia, com a ajudant de camp de l'emperador, i una esposa encisadora. «Però, si havíem quedat que l'amor no existeix», va repetir, «i que els honors són bajanades. I allò dels 678 rubles?... I les terres que hauré conquerit i que m'aportaran més riqueses de les que em caldrien per a tota la vida? Ben mirat, no estaria gens bé que me n'aprofités jo sol. Hauria de repartir-les. Però, a qui? Per començar, a monsieur Capelle li corresponen 678 rubles, i després, ja en parlarem...». Un reguitzell de visions, encara més confuses, li entorbolien el pensament; tan sols la veu d'en Vaniuixa i la sensació que no es movien de lloc van estroncar l'entreson saludable del jove Olenin, el qual va pujar d'esma a l'altre trineu, reprenent tot seguit el viatge.

L'endemà, altra vegada el mateix: les parades en diferents postes, el te, el bellugueig de les gropes dels cavalls, les breus converses amb en Vaniuixa, els mateixos entresons delirants al capvespre i una bona dormida per refer-se de l'esgotament, que es perllongava tota la nit.

I I I

Com més s'allunyava de la Rússia Central, més remots se li feien tots els records; com més s'apropava al Caucas, més goig sentia dins la seva ànima. «Tant de bo hagi marxat per no haver-ne de

tornar mai més, ni exhibir-me en societat», pensava a estones. «La gent que veig al meu entorn, per a mi no és *gent*, perquè aquí ningú no em coneix, ni pertany als cercles socials que frequento, ni pot saber-ne res, de la meua vida anterior, com tampoc ningú d'aquella societat no podrà assabentar-se del que jo hagi fet aquí, mentre hagi viscut enmig d'aquesta gent». I la sensació que li suscitava el fet de poder-se desentendre del passat, una sensació nova del tot per a ell, el va captivar, en trobar-se prop d'aquells éssers que li sortien al pas i els quals no reconeixia com a individus, capaços d'igualar-se a les seves amistats de Moscou. Com més toscos i incivilitzats es mostraven, més s'enfortia el seu sentiment de llibertat. El que li va doldre va ser haver de passar per la ciutat de Stàvropol. Els rètols que hi va veure, alguns escrits fins i tot en francès, les dames passejant en calesses, els cotxes aturats en una plaça i un senyor amb capot i barret, que, tot passejant pel bulevard per on van passar amb el trineu, es va tombar per mirar-se'ls bé, li van clavar un clau al cor. «Qui sap si entre aquesta gent hi ha qui conegui alguna de les meves amistats». I aquesta idea li revifà els records del club, del sastre, del joc, de la societat... En abandonar Stàvropol, però, les coses van anar per bé: tot el que ara l'envoltava tenia un caire feréstec i, per damunt de tot, bell i bel·licós. Com més anava, més satisfet se sentia. Els cosacs, els cotxers, els encarregats de les postes, tots li semblaven uns éssers senzills, amb els quals no seria gens difícil de fer-hi broma o tenir-hi conversa, sense haver de parar esment en la classe social a què pertanyien, perquè tots pertanyien a l'espècie humana, la més preada per ell, malgrat no tenir-ne consciència, i tots el corresponien amb un tracte amistós.

Encara eren en terres dels cosacs del Don quan es van veure obligats a substituir el trineu per un carro. Més enllà de Stàvropol feia tanta bonança, que prosseguí el viatge desempal·legant-se de l'abric: la primavera els havia arreplegat de sorpresa, omplint de goig el jove Olenin. A les nits ja no era permès sortir

de les *stanitses** i també feien córrer que els vespres no estaven exempts de perill. Esporuguit per aquelles notícies, en Vaniuixa es va proveir d'un fusell que duia ajagut al seu costat a punt de disparar, mentre que l'Olenin cada vegada se sentia més feliç. L'encarregat d'una de les postes els va explicar que també s'havia comès un assassinat esgarrifós no feia gaire, en un punt del camí per on transitaven. No van trigar gens a topar-se amb homes armats. «Vet aquí on comença la cosa!», es digué a si mateix, esperant albirar d'un moment a l'altre les muntanyes nevades de què tant li havien parlat. Només un cop, al capvespre, el cotxer *nogai** que els conduïa s'adonà d'unes muntanyes que emergien de darrere una nuvolada i amb el mànec del fuet va fer que s'hi fixés. L'Olenin, prou que s'afanyà per apreciar-les bé, però la grisor del cel i aquells núvols que les encobrien fins a la meitat li van permetre solament entreveure una mena de massa grisenca, blanquinosa i arrissada. Malgrat els seus esforços, la visió d'aquelles muntanyes, sobre les quals havia llegit tantes coses i tant havia sentit a parlar, no el va complaure en absolut. Va pensar que entre un núvol i una muntanya no hi havia cap diferència i que tot el que li havien comentat sobre l'encant especial dels cims coberts de neu era una fantasia, comparable a la música de Bach o a l'*amor* d'una dona, coses en què no creia. Per consegüent, ja no estava a l'aguait de veure'n cap altra. Però l'endemà, incomodat per la fresca que es respirava en el carro, es despertà a punta de dia, adreçant amb total indiferència una llambregada cap a la seva dreta. La claror del matí era intensa. Tot d'un plegat, va entreveure a una vintena de passes –a cop d'ull, almenys li ho va semblar– uns massissos colossals d'immaculada blancor, resseguits per una silueta delicada, i el traç capriciós i subtil dels cims, perfectament retallat sobre el fons llunyà del cel. Quan va copsar l'enorme distància des d'on era ell fins al peu d'aquelles muntanyes i del cel, quan es va adonar de la immensitat d'aquells massissos i de la infinitat de tanta

bellesa, es va espantar, pensant que tot el que veia era una ficció, un somni, i es va sacsejar bruscament per eixorir-se del tot. Les muntanyes, però, eren les mateixes d'abans.

–Però, què és tot això? Què és? –preguntà al cotxer.

–Doncs, les muntanyes –li respongué indiferent.

–Jo també fa una bona estona que me les estic mirant –afegí en Vaniuixa–. Quin espectacle tan magnífic! A casa no s'ho creuran pas.

Si el camí era planer i la troica s'emballava, les muntanyes, en aparença, també corrien, seguint l'horitzó, mentre els cims refulgien amb una lluïdesa rosadenca, il·luminats pels rajos del sol ixent. De bon principi, l'efecte que li van causar a l'Olenin va ser d'estranyesa, i després, de joia; més tard, a còpia de fixar tota la seva atenció sobre aquella serralada de cims nevats, que talment no sorgia de la resta de muntanyes negroses, sinó que arrencava de l'estepa mateix i fugia corrents alhora que ells anaven a tota brida, el jove de mica en mica s'anà endinsant en tota aquella bellesa, fins a *sentir-ne* l'esperit. Des d'aleshores, qualsevol cosa que veiés, qualsevol cosa que pensés o sentís, tot ho acompanyava la personalitat insòlita i l'austera majestuositat de les muntanyes. Tots els records vinculats amb Moscou, els moments de vergonya i penediment, els somnis puerils sobre el Caucas, tot s'havia fos per no tornar mai més. «Ara ha començat el que volies», semblà anunciar-li una veu solemne. El camí, la vista del riu Térek, serpentejant en la llunyania, les *stanitses*, la gent, res no l'inspirava a fer broma. Si alçava els ulls cap al cel, li venia el record de les muntanyes, i si es mirava a si mateix o adreçava una ullada a en Vaniuixa, també se'n recordava. Pel camí s'entrecreuren amb dos cosacs muntats a cavall. Els fustells embeïnats que duïen a l'espatlla es balancejaven compassadament, i el trot dels animals feia que les potes baixes de l'un es confonguessin amb les grises de l'altre; tanmateix, les muntanyes... Tot d'una, el jove cadet s'adonà del fumerol que s'aixeca-

va d'un *aiül** a l'altra banda del Térek; les muntanyes, però... El sol s'enlairava i es reflectia sobre la superfície del riu, que es deixava entreveure darrere d'un joncar; i les muntanyes... Una *arbà** sortia d'una *stanitsa*; tot de dones maques i noies bufones transitaven arreu... Les muntanyes, però... «Ep! Una incursió d'*abreks** que galopen per l'estepa! Però no em fan por i segueixo endavant: tinc un fusell, sóc jove i fort». La visió de les muntanyes, però, no s'esvaïa de la seva ment...

I V

Gairebé les vuit verstes que conformen la franja del riu Térek, en la qual s'apleguen les *stanitses* dels cosacs del Grébeny, presenten un caràcter uniforme, tant per la regió com pels qui l'habituen. Les seves aigües, que separen els cosacs dels muntanyesos, flueixen tèrboles i impetuoses. Però, en aquests paratges, l'amplada del riu és considerable i el corrent d'aigua s'hi amanseix, dipositant contínuament una sorra grisenca sobre la riba dreta, de poca alçària i coberta de joncs, i descarna la vora esquerra, més abrupta, per bé que poc elevada, atapeïda d'arrels de roures centenaris, de plàtans putrefactes i d'altra vegetació més joveçana. Al marge dret s'hi troba emplaçat un bon nombre d'*aiüls* amb una població pacífica, però sempre en estat d'alerta. Resseguint el marge esquerre, cada set o vuit verstes hi ha una *stanitsa*, ubicada a mitja versta fins a la vora del riu. En èpoques remotes la majoria d'aquests pobles es trobaven gairebé a frec d'aigua, però, a còpia d'anys, el Térek s'anà desviant cap al nord de les muntanyes, fins que els va escombrar. Actualment, només en queden els vestigis, infestats d'herba, i un seguit d'hortes abandonades plenes de pereres, prunellers i àlbers entortolligats

per esbarzers i vinyes silvestres. No hi viu ningú. Les petjades marcades en els arenals pertanyen a bèsties que s'hi han acomodat, com ara cérvols, llops solitaris, llebres i faisans. Les *stanit-ses*, enllaçades per un camí que s'endinsa pel bosc, es troben, les unes de les altres, a una distància de tret de canó. Tot el camí està acordonat⁴ per cosacs i a intervals s'hi alcen torres de guaita amb sentinelles. Els dominis dels cosacs es redueixen a una llengua estreta de terra fèrtil i boscosa d'uns 300 *sàjens** d'ample. Al nord d'aquests paratges arrenca la planúria arenosa dels *nogais*, anomenada també estepa de Mozdok, la qual es perd fins a fondre's, Déu sap on, amb les estepes dels pobles turcmans, les d'Àstrakhan i les de Kirguís-Kaissatsk. Més enllà del Térek, cap a la banda sud, s'hi troba la Gran Txetxènia, la serralada de Kotxkalikov, les Muntanyes Negres, una altra serralada, i a la fi, els massissos nevats, que si bé s'exhibeixen a la vista de tothom, ningú mai no ha trepitjat. Just en aquesta feixa de terra fecunda, curulla de boscos i vegetació, és on s'assenten, des de temps immemorials, els cosacs del Grébeny: una nissaga bellicosa, ferma i pròspera de russos, fidels a l'antiga fe ortodoxa.⁵

Fa molt i molt de temps, els seus avantpassats, servidors de l'antiga fe, van fugir de Rússia i es van establir més enllà del Térek, entre els txetxens que habitaven el Grébeny, la primera de les serralades boscoses de la Gran Txetxènia. La convivència d'ambdós pobles afavorí que els cosacs s'encreuessin amb txetxens, adoptant els costums, la manera de viure i els principis

4. Al segle XIX al Caucas s'anomenaven «cordons» els nombrosos posts, reduïdes i punts de guaita russos que formaven realment una línia (un cordó) des de la mar Càspia fins a la mar Negra. La seva funció era evitar les incursions i els atacs dels muntanyesos (per exemple, txetxens) en terres dels cosacs o en indrets dominats pels russos. (*N. del t.*)

5. Descendents d'ortodoxos russos que no van acceptar la Reforma eclesiàstica del patriarca Níkon al s. XVII. Anomenats «cismàtics», van ser excomunicats i durament perseguïts. (*N. del t.*)

dels muntanyesos, conservant alhora, en tota la seva puresa, la parla russa i la seva antiga doctrina. Entre els cosacs del Grébeny encara perviu la llegenda segons la qual el tsar Ivan el Terrible es va desplaçar fins al Térék. En arribar, va requerir la presència dels més ancians i els va concedir les terres d'aquesta banda del riu, exhortant-los a viure en germanor amb el poble rus i comprometent-se a no forçar-los a ser súbdits russos ni a fer-los renegar de la fe que professaven. Encara avui en dia, els descendents d'aquests cosacs es consideren parents pròxims dels txetxens, i el seu amor a la llibertat, al desvagament, al pillatge i a la guerra són els trets principals del seu tarannà. La influència de Rússia que pesa sobre ells no els afavoreix gaire, com els tripijocs a l'hora de prendre resolucions mitjançant el vot, la supressió de campanes⁶ a les esglésies i la presència de tropes acantonades o bé de pas. El cosac tendeix a no sentir tant d'odi per un *djiguit** muntanyès que hagi mort el seu germà com per un militar que li empudegui la *khata** amb el fum del tabac,⁷ encara que s'hi estigui per defensar la seva *stanitsa*; per tant, sent més respecte per l'enemic vingut de les muntanyes que pel soldat que desconeix, considerant-lo un opressor. En particular, el cosac té el mugic rus per una mena d'ésser estrany, salvatge i indigna, l'arquetip del qual sempre l'ha vist reflectit en els mercaders ambulants i en els ucraïnesos emigrats, que anomena despectivament «potiners». L'elegància en el vestir consisteix a imitar la indumentària del poble txerquès. Dels muntanyesos, n'aconsegueix les millors armes i els millors cavalls, comprats o robats. Un cosac brau presumeix de saber parlar tàtar* i aprofita

6. El 1581 la campana d'Úglitx va alertar el poble sobre el degollament del tsarévix Dmitri, fill petit d'Ivan el Terrible. Els ciutadans es van revoltar i la campana fou retirada durant tres-cents anys, alhora que es van retirar totes les campanes dels temples de Rússia. (*N. del t.*)

7. Per als ortodoxos cismàtics, fumar era pecat. (*N. del t.*)

ta el lleure per expressar-s'hi amb els seus companys. Amb tot, però, aquesta petita comunitat cristiana, perduda en un racó de món i envoltada de soldats i de tribus mahometanes poc civilitzades, està plenament convençuda d'haver assolit un nivell de desenvolupament molt elevat. No reconeix un ésser humà si no es tracta d'un altre cosac, i tot allò que sigui aliè al seu món no és digne de prear. El cosac es passa la major part del temps fent guàrdia als posts de vigilància, en campanya, caçant o pescant. Gairebé mai no se'l veu treballant a la *stanitsa*, i quan s'hi està —excepció que confirma la regla— és per reposar i esbargir-se. El vi que beuen tots els cosacs se'l fan ells mateixos, i l'embriaguesa, més que una inclinació comuna a aquest poble, cal considerar-la com un ritu, l'incompliment del qual fóra titllat d'apostasia. Quant a la dona, el cosac no hi sap veure res més que un instrument per al seu benestar. Solament tenen dret a esbargir-se les noies joves i solteres. La dona que ha format una família té l'obligació de treballar per al marit des de la juvenesa fins a l'ancianitat, exigint-li a la manera oriental submissió i abnegació per la feina, raonaments que repercuteixen en el seu enfortiment físic i d'esperit. Malgrat la seva aparent submissió, les dones gaudeixen, com s'escau a l'Orient, d'una influència i un pes decisiu en l'àmbit domèstic, molt superiors als de les dones occidentals. El fet d'aïllar-les de la vida social i acostumar-les a suportar tota mena de tasques feixugues, més pròpies dels homes, també els confereix un pes i una força prou significatius a la llar. En presència d'estranyos, el cosac considera immoral mostrar-se afectuós amb la seva dona, o parlar-li sense motiu; però en la intimitat intueix la supremacia d'ella. La seva casa, els seus béns, el seu patrimoni, tot ho ha adquirit la dona, i si es manté, és gràcies al seu treball i als esforços que hi esmerça. Si bé el cosac està fermament convençut que el treball és per a ell un oprobí, i que si algú n'ha de tenir cura ha de ser un *nogai* o una dona, no deixa d'intuir que tot allò de què gaudeix i que

anomèna «seu» és únicament el resultat d'aquest esforç, i que el poder de desposseir-l'en està en mans de la dona, considerada com la seva serva, sia la mare o la muller. D'altra banda, l'obligació de carregar les tasques més feixugues ha forjat en les dones del Grébeny un caràcter marcadament baronívol i auto-suficient, alhora que els ha fet desenvolupar de manera extraordinària la força física, el sentit comú i un tarannà resolt i sofert. La major part de les dones d'aquesta regió són més fortes, més intel·ligents i més agraciades que no pas els homes. La seva bellesa és una meravellosa combinació de la fesomia més perfecta de la dona txerquesa amb la complexió més ferrenya i basta de la dona de les regions septentrionals. Les dones cosaques vesteixen les mateixes robes que les txerqueses: camisoles tàtares, *beixmets** i *txuviaks*;* els mocadors, però, se'ls lliguen a l'estil rus. Tenir cura de vestir amb exquisidesa, pulcritud i elegància, a més de mantenir ben endreçades les *khates*, és per a elles un hàbit i una necessitat vitals. A l'hora de relacionar-se amb els homes, gaudeixen d'una llibertat absoluta, sobretot les noies solteres. La *stanitsa* de Novomlinsk és considerada per tothom com el bressol dels cosacs del Grébeny: en ella, més que no pas en cap altra, s'hi han conservat les tradicions dels seus ancestres; també, des de temps remots, la bellesa de les dones d'aquesta població ha estat aclamada arreu del Caucas. El mitjà de subsistència dels cosacs de Novomlinsk sempre ha estat el conreu de vinyes i d'arbres fruiters, de sindrieres i carabassars, la pesca i la caça, la sembra de mill i blat de moro, i tot allò que arpleguen com a botí de guerra.

Tres verstes de bosc frondós separen Novomlinsk del Terek. El riu voreja una de les bandes del camí que travessa aquesta població, i a l'altra hi verdegem les vinyes i els fruiterars, al mateix temps que s'hi entreveuen les planúries de sorra (arenas al·luvials) de l'estepa dels *nogais*. La vila està encerclada per un mur de terra farcit d'aranyoners espinosos. Per accedir-hi o sortir-ne

hi ha una portalada alta, bastida sobre pilons de fusta i coberta per una petita teulada feta de canyes. Prop d'ella, recolzat sobre un afust, hi descansa un canó deforme. D'ençà que engegà el seu darrer tret han passat cent anys i els cosacs van arrambar-lo, qui sap quan. Només en certes ocasions hi munta guàrdia un cosac uniformat, amb sabre i fusell, que tampoc no sempre es quadra al pas d'un oficial. Sota la teulada, hi ha una fusta blanca amb aquestes inscripcions, pintades de negre: «266 cases; ànimes masculines, 897; femenines, 1.012». Bastides sobre una base de pilons, totes les cases dels cosacs s'alcen a un *arxin** de terra, o més. Estan curiosament cobertes de joncs i reforçades per unes bigues primetes i llargues. Tret de les més velles, totes es veuen perfectament dreçades, netes, amb tota mena de porxos elevats. No n'hi ha cap que es toqui amb una altra: totes estan espaiades de manera pintoresca, formant amples vials i carrerons. Enfront dels finestrals lluminosos de la majoria d'aquestes *khates*, darrere dels trossos conreats, s'hi enlairen, i les sobrepassen, àlbers espessos i esvelts, d'un verd intens, i delicades acàcies de fullatge clar amb flors blanques i oloroses. Al costat mateix, hi creixen desvergonyits tot de gira-sols grocs i llampants, i els branquillons de les heures i dels ceps s'hi enfilen, entortolligant-s'hi. A la plaça major hi ha tres parades: de teixits, de llavors de gira-sol i de llegums embeinats i rosquilles. Darrere d'una tanca alta, reforçada per una filera d'àlbers vells, s'hi entreveu la casa del cap del regiment, més elevada i allargassada que la resta, amb finestres proveïdes de doble batent i tot. Als carrers de la *stanitsa* no hi ha mai gaire concurrència, sobretot a l'estiu, i en dies feiners: els cosacs són fora, acomplint les seves tasques de vigilància o en campanya, i els ancians es dediquen a caçar, a pescar, o fan costat a les seves dones, treballant els conreus. A casa només hi resten els més vells, la mainada i els malalts.